

Téma: „Izrael története 3.”

A királyság kezdete (Kr.e. 1012- 926.)

– Saul (Kr.e. 1012- 1004.)

Az 1 Sám 11.1- 11.15 szerint Nachas ammonita király megszállta Gileád földjét és ostrom alá vette Jábes- Gileád városát. A benjaminita Saul, miként a karizmatikus bírakat, Jahve lelke arra indította, hogy szembeszálljon az ellenséggel. Összehívta a törzseket és sikerült felmentenie a várost. A törzsek Gilgalban királlyá kiáltották a harcban bevált karizmatikus vezetőt. A királyság létrejöttében Sámuel prófétának is jelentős szerepe volt: ő kente királlyá isteni indításra Saul. Ezzel már kezdetben jelen van **az izraelita királyság két alapvető vonása**: *Jahve jelölése*, amelyet felkenés szentesít, és a *nép választása*.

Saul királysága nemzeti alapon álló hadikirályság volt, és sok vonásban megőrizte a karizmatikus vezetők jellemzőit. Saul a filiszteusok hatalmának megdöntésére választották a törzsek. Székhelye szülővárosa, Gibeá volt. A törzsekből kiállított hadsereg mellett hivatásos harcosokból kis egységet szervezett, amelynek ellátásáról ő maga gondoskodott. Legyőzte az amalekitákat, s kezdetben sikereket aratott a filiszteusok ellen is. Végül döntő ütközetre került sor a Gilboa hegyénél, ahol az izraeliták megsemmisítő vereséget szenvedtek. Maga Saul, és fiainak többsége is elesett. A filiszteusok újra birtokba vették egész Palesztinát.

– Dávid (Kr.e. 1004-965.) és Salamon (Kr.e. 965- 926.)

A filiszteusok hatalmának megtörése és az izraelita királyság megszilárdítása **Dávid** személyéhez fűződik. Dávid Júda törzséből származott, a betlehemi Izáj nyolcadik fia volt. Saul udvarába került és a király fegyverhordozója lett (1 Sám 16,21). Mint kiváló harcos, hamar megszerezte a nép és a hadsereg rokonszenvét. Ezzel magára vonta Saul féltékenységét és gyűlöletét. A királyi udvarból Júda hegyvidékének déli részére menekült, ott szabadcsapatot gyűjtött, majd mint zsoldos, a filiszteusok szolgálatába állt. Saul halála után csapatával bevonult Hebronba, ahol „Júda férfiai királlyá kenték Júda háza felett” (2 Sám 2,4). Júda háza Júda törzsét és a hozzá csatlakozott szövetségeseket jelenti. Júda királyságának létrejöttével a déli törzsek földrajzi helyzetéből fakadó különállása politikailag is megszilárdult.

Saul halála után azonban a hadsereg vezére Saul egyetlen életben maradt fiát, Isbaált egész Izrael királyává kiáltotta ki (Kr.e. 1004. 1003.). Uralma valójában csak az északi törzsekre terjedt ki. Ettől kezdve az Izrael név kétféle jelentéssel bírt: jelentette a 12 törzset, valamint csak az északi államot. Amikor Isbaál gyilkosság áldozata lett, az északi törzsek vénei szerződést kötöttek Dáviddal és Hebronban királyukká kiáltották ki. Ezzel Júda és Izrael egyetlen állammá kapcsolódott Dávid és Salamon idején. A filiszteusok veszélyeztetve érezték magukat a két állam összekapcsolódása miatt és támadást indítottak az izraeliták ellen. Dávid elsőpró vereséget mért rájuk, ezzel a filiszteusok uralma véglegesen megszűnt Palesztina területén. Sőt, Dávid a kánaánita városállamok is Dávid uralma alá kerültek. Kezdetben 6 évig Hebronban uralkodott, majd áttette a székhelyét Jeruzsálem, elfoglalt kánaánita városállamba. A város nem

tartozott egyik törzs területéhez sem, Dávid családjának birtoka lett, így semleges területről irányította Júdát és Izraelt.

A Jeruzsálem meghódítása utáni két évtizedben Dávid a hatalma alá vonta a környező államokat: Ammont, Moábot, Edomot és több arám városállamot. Békés kapcsolatot tartott fenn a föníciaiakkal is. Uralma így Egyiptom határától egészen az Eufráteszig terjedt.

A birodalom nagyságához képest a közigazgatás szervezete nem volt nagy. Az állam terheit elsősorban a kánaánita lakosság és a meghódított területek népessége viselte, de a törzsek elégedetlensége mégis növekedett. Fiának, a lázadó Absalomnak sikerült Izrael nagy részét maga mellé állítania. Dávidnak menekülnie kellett Jeruzsálemből, de hivatásos harcosaival hamar letörte a lázadást. Ugyancsak győzött a benjaminita Séba felett, aki az északi törzseket felkelésre szólította fel Dávid ellen.

Dávid a törzsek megkérdezése nélkül jelölte ki utódját, Salamont a trónra, ezzel legalábbis Júdában, érvényre juttatta a dinasztikus trónutódlást.

Salamon nem volt hódító, szinte teljesen *az állam kiépítésére* fordította figyelmét. Újjászervezte a hadsereget, de nem viselt háborúkat, sőt területi veszteségeket kellett elkönyvelnie: Edom egy része önálló lett, Damaszkusz pedig önálló, erős állammá alakult. Salamon befolyása a többi arám államra is meggyengült. Országára erejét és tekintélyét elsősorban a környező országokkal, Egyiptommal és a föníciaiakkal kialakított jó kapcsolatokkal igyekezett fenntartani. Élénk kereskedelmi kapcsolatokat folytatott, kihasználva Palesztina összekötő szerepét Egyiptom és Mezopotámia között. Az egész országban *építkezésekbe* kezdett, amelynek eredményeként a már Dávid idején megindult urbanizáció most virágzásba szökkent. Megerősített városokat épített és Jeruzsálemet is nagymértékben kiépítette. Észak felé bővítette, több épületből álló királyi palotát emelt és *felépítette a templomot*. Építkezései, fényűző udvartartása eddig nem ismert terhet jelentett az izraelitáknak. Az adózás és a robot most már nem csak a kánaánitákat, hanem az izraelitákat is sújtotta. Mindez *szervezett közigazgatást* igényelt. Ezért 12 kerületre osztotta az északi országrész területét és ezek élére felügyelőket állított. Júda esetében nem tudunk ilyen rendelkezésekről. A szokatlan terhek, a törzsi önállóságot semmibe vevő adminisztráció kiélezte az elégedetlenséget. Az északi törzseknél kitört lázadás sikertelen volt. vezetője, **Jerobeám** Egyiptomba menekült.

Dávid és Salamon uralma *kulturális felvirágzás* ideje volt Izraelben. Irodalmi művek keletkeztek, írásba foglalták az Izrael kezdeteiről szóló szájhagyományt. Ekkor írták Dávid felemelkedésének és trónutódlásának történetét. Salamon tudatosan törekedett udvarát a kor viszonyainak megfelelő szellemi centrummá emelni.